

Stefan Moysa

"Kleines philosophisches Wörterbuch", wyd. Max Müller i Alois Halder, Freiburg-Basel-Wien 1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/2, 193

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kleines philosophisches Wörterbuch, wyd. Max Müller i Alois Halder, Freiburg—Basel—Wien 1971, Herder, s. 343.

Znane są w świecie naukowym małe podręczne słowniki Herdera, wśród których na przykład słownik teologiczny opracowany przez Rahnera i Vorgrimlera stał się do pewnego stopnia dziełem klasycznym, często cytowanym, jako miarodajne dla określenia pojęć używanych w teologii katolickiej. Podobne znaczenie posiada słownik filozoficzny, który rozszedł się już w jedenastu wydaniach i 140 000 egzemplarzach. Obecnie zostaje on znów wydany po całkowitym przepracowaniu i rozszerzeniu wielu artykułów.

Dzieło zawiera przeszło 700 haseł, na które składają się podstawowe pojęcia filozoficzne (jak na przykład *egzystencja, substancja, transcendencja*), pojęcia życia codziennego, które bywają przedmiotem analizy filozoficznej (np. *dobro, postęp, praca*), nazwy głównych kierunków filozoficznych oraz liczne nazwiska wybitnych filozofów.

Słownik traktuje szczególnie pojęcia metafizyki arystotelesowsko-tomistycznej, co widać w takich hasłach jak na przykład *byt, dobro, dusza, Bóg*. Uwzględnione są jednak również kategorie właściwe innym systemom filozoficznym, jak kantyzm czy fenomenologia, a przede wszystkim te, które stały się dobrem wspólnym całej filozofii.

Dobór nazwisk jest bardzo szeroki i zawiera wybitniejszych filozofów żyjących na przestrzeni 2500 lat rozwoju myśli europejskiej. Ze współczesnych natomiast znajdujemy przede wszystkim tych, którzy byli inspirowani przez chrześcijaństwo, jak Maritain, Gilson, Marcel czy Guardini.

Zarówno hasła pojęciowe, jak też hasła dotyczące kierunków filozoficznych są nieraz małymi traktatami, które zawierają podstawowe wiadomości na dany temat, wskazują kierunki badań, jak też stanowią pewne próby samodzielnej interpretacji, czego dziś nie może uniknąć żadna wartościowa encyklopedia.

Szczególnie cenny jest umieszczony na końcu wykaz literatury do poszczególnych haseł. Przy nazwiskach wybitnych filozofów zawiera on zarówno wydania ich prac oryginalnych, jak też omówienia. Szkoda jedynie, że w tym wykazie nie zostały uwzględnione wszystkie hasła (umieszczone we właściwym słowniku), gdyż nie widać racji, dla których wiele z nich i to ważnych, zostało opuszczonych. Całości dopełnia krótka wykaz najważniejszych pomocy do studium filozofii.

Mimo więc nieuniknionych, jak w każdym dziele ludzkim, usterek słownik filozoficzny Herdera będzie cenną pomocą do samodzielnego studium filozofii, czy też do pracy naukowej w innych działach humanistyki, która bez filozofii obejść się nie może.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

Joseph MÖLLER, *Wahrheit als Problem. Traditionen — Theorien — Aporien*, München—Freiburg/Br. 1971, Erich Wewel Verlag, s. 302

Mimo pozornego agnostycyzmu czasów dzisiejszych problem prawdy w sposób wyraźny lub ukryty stale powraca w ludzkim myśleniu i działaniu. Szuka się krytycznych i prawdziwych informacji. Nauka cieszy się powszechnym zaufaniem, ale też żąda się od niej, by podawała prawdziwe aspekty rzeczywistości. W filozoficznym zapytywaniu o prawdę znać wprawdzie często rezygnację, ale też nadzieję uzyskania pewnych rozwiązań. Z drugiej strony, szkoły filozoficznego myślenia dalekie są od tego, aby zgodzić się na określenie, czym jest prawda. Zagadnienie to bowiem, jak wiele innych, należy pozornie do najprostszych, a równocześnie najtrudniejszych.

W takiej sytuacji całkowicie uzasadnione są poszukiwania autora, który